

Kyrka, mission och pengar

– några bibliska perspektiv

I början av 2017 fördes samtal inom ELM:s styrelse och Nämnd för Utlandsmission, och med representanter för Etiopiens evangelisk-lutherska kyrka, om de ekonomiska sidorna av kristen verksamhet. Artikel författaren vidareutvecklar här ett bidrag till samtalet om de bibliska principerna kring kyrka, mission och pengar.

Det är tydligt i Nya testamentet att de som kommit till tro på Jesus Kristus också har ett ansvar för att föra tron vidare. Vi finner dock inga detaljbeskrivningar för hur missionsverksamheten ska organiseras.¹ En viktig uppgift för en missionsorganisation är att kalla, utrusta och sända missionärer.² Sedan 1911 har ELM haft mer än 200 utsända i missionsarbete i Ostafrika och Sydamerika. Missionsarbete i utlandet är förenat med stora kostnader, bland annat för löner till utsända och inhemska medarbetare, till byggnation och underhåll, utbildning och sjukvård. I huvudsak har arbetet burits av gåvor från enskilda. När församlingar och kyrkor växer fram på ett missionsfält, kommer man till en punkt då också det ekonomiska ansvaret bör överföras till missionslandet. Det gäller i alla fall om sändare och mottagare lever under jämförbara ekonomiska förhållanden. När

detta inte är fallet, kan det vara så att sändaren fortsatt har en kallelse att bidra materiellt.³

I den följande framställningen önskar jag lyfta fram en rad bibeltexter som visar på principer kring ekonomi i kristen verksamhet.⁴ En del har sin tillämpning både inåt i den kristna gemenskapen och utåt i mission och nödhjälp.

1. ALLT VI HAR OCH KAN GE VIDARE ÄR GUDS GÅVOR.

”Och Gud har makt att ge er all nåd i överflöd, så att ni alltid och i allt har nog av allt och kan ge i överflöd till varje gott verk. Skriften säger: 'Han strör ut, han ger åt de fattiga, hans rättfärdighet består för evigt'. Han som ger såningsmannen säd till att så och bröd till att äta, han ska ge er utsäde och mångdubbla det och låta er rättfärdighet ge god skörd. Då blir ni rika på allt och kan vara generösa i allt, och det väcker tacksamhet till Gud när vi överlämnar gåvan” (2 Kor. 9:8–11).

Gud är världens skapare och uppehållare. Ytterst sett tillhör allt honom. Det vi äger är att betrakta som gåvor vi fått att förvalta. Inför

Gud är det alltså viktigt att se sina tillgångar som något man inte har absolut äganderätt till, utan de ska förvaltas på ett sätt som blir till glädje och nytta för många. Detta upphäver inte Bibelns starka skydd för äganderätten, som gäller människor emellan.⁵

2. DET MEST VÄRDEFULLA VI HAR ÄR EVANGELIUM.

”Men Petrus sade: ’Silver och guld har jag inte, men vad jag har, det ger jag dig. I Jesu Kristi nasaréns namn: res dig och gå!’” (Apg. 3:6).

”Jesus är ’stenen som ni byggnadsarbetare förkastade men som har blivit en hörnsten’. Hos ingen annan finns frälsningen, och under himlen finns inget annat namn som människor fått genom vilket vi blir frälsta” (Apg. 4:11–12).

En funktionshindrad man ber Petrus och Johannes om en allmosa utanför ingången till templet i Jerusalem. Petrus svarar honom att de saknar jordiska rikedomar – silver och guld – men att de har något annat att ge. Av mannens reaktion förstår vi att han värderade det han fick mycket högt. Situationen liknar den när Jesus inför en annan funktionshindrad mans bår först ger honom syndernas förlåtelse och därefter uppmanar honom att resa sig och gå.

Vi kan ha, eller inte ha, materiella och ekonomiska tillgångar att dela med oss av. Men det är viktigt i allt kristet arbete att värdera evangelium, budskapet om förlåtelse, räddning och evigt liv, högre än jordiska tillgångar. I missionsarbete som bedrivs över en ekonomisk klyfta lik den som fortfarande finns mellan Sveriges befolkning och till exempel de flesta människor i Etiopien

är det viktigt att veta att den materiella nöden och människors behov av mat, sjukvård och utbildning trots allt är mindre viktiga än behovet av syndernas förlåtelse och evigt liv. På samma sätt ska vi inte förledas att tro att våra ekonomiska och materiella bidrag i någon situation är viktigare än förkunnelsen (i ord och handling) av evangelium. Delandet av resurser kan dock vara en del av att omsätta evangeliet i handling.

3. I EN KRISTEN FÖRSAMLING TAR MAN ANSVAR FÖR EGNA OCH GEMENSAMMA ANGELÄGENHETER.

a) Ansvar för egen försörjning

”Sätt en ära i att leva lugnt och sköta ert och arbeta med era händer, så som vi befällt er, så att ni väcker respekt hos de utomstående och inte behöver sakna något” (1 Tess. 4:11–12).

”Ni vet själva hur man bör följa vårt exempel. Vi levde inte oansvarigt hos er, vi åt inte gratis av någons bröd. Nej, vi arbetade med möda och slit natt och dag för att inte ligga någon av er till last. Inte så att vi inte hade rätt till lön, men vi ville ge er ett exempel att följa. När vi var hos er gav vi er denna föreskrift: den som inte vill arbeta ska inte heller äta. Men vi hör att vissa bland er lever oansvarigt. De arbetar inte utan gör allt möjligt annat. Sådana befäller och förmanar vi i Herren Jesus Kristus att arbeta i lugn och ro och äta sitt eget bröd” (2 Tess. 3:7–12).

Till livet hör ansvaret för den egna försörjningen. En kristen kan inte begära att någon annan ska försörja honom. Det finns förstas perioder och situationer då det inte är möjligt att försörja sig själv, till exempel vid svår sjukdom eller i mycket låg eller hög ålder. Bibeln pekar på familjen och

En kristen kan inte begära att någon annan ska försörja honom.

släkten som de strukturer som i första hand ser till att dess medlemmar har det som behövs för livets nödortf. Det kan också bli den kristna gemenskapen som får fylla familjens uppgift. Inte minst kan det gälla i en missionssituation, då övergång till kristen tro kan innebära att ursprungsfamiljen tar avstånd från den nykristne.

b) Ansvar för lärarnas försörjning

”Därefter vandrade Jesus genom städer och byar och förkunnade evangeliet om Guds rike. De tolv var med honom, och även några kvinnor som hade blivit botade från onda andar och sjukdomar: Maria som kallades Magdalena – från henne hade sju onda andar farit ut – och Johanna, hustru till Herodes förvaltare Kusas, samt Susanna och många andra som tjänade dem med vad de ägde” (Luk. 8:1–3).

”Mitt försvar inför dem som anklagar mig är detta: Har inte vi rätt till mat och dryck? Har inte vi rätt att föra med oss en troende hustru, som de andra apostlarna och Herrens bröder och Kefas? Eller är det bara jag och Barnabas som inte har rätt att vara fria från arbete? Vem gör soldattjänst på egen bekostnad? Vem planterar en vingård utan att äta av dess frukt? Eller vem vallar en hjord utan att dricka av dess mjölk?” (1 Kor. 9:3–7.)

”Vet ni inte att de som tjänstgör i templet äter av det som kommer från templet, och att de som tjänar vid altaret får sin del från altaret? Så har också Herren befallt att de som predikar evangeliet ska leva av evangeliet” (1 Kor. 9:13–14).

I den kristna gemenskapen har några fått uppgiften att undervisa, predika och leda.⁶ Det är uppgifter som kräver tid och an-

strängning. Därför säger Nya testamentet att de som har dessa uppgifter (helt eller delvis) kan behöva befrias från annat arbete. De kristna som lyssnar till predikan, till undervisningen, ska ta ansvar för att den som talar också får betalt för det. Det kan handla om materiella gåvor. Ett exempel var att församlingen i Sverige skulle ge sin präst en bostad och vidare mark för att försörja sig av.⁷ Ett annat exempel är när en präst eller evangelist i Etiopien får mat till sig och familjen från medlemmarna i församlingen. I de flesta fall i dag är ekonomisk ersättning den enklaste lösningen.

c) Ansvar för gemensamma angelägenheter

”Då kallade Jesus till sig dem och sade: ”Ni vet att de som anses vara folkens ledare betar sig som herrar över dem och att deras stormän härskar över dem. Men så är det inte hos er. Nej, den som vill vara störst bland er ska vara de andras tjänare, och den som vill vara främst bland er ska vara allas slav” (Mark. 10:42–44).

”Tjuven ska sluta stjäla och i stället arbeta och göra nytta med sina händer, så att han har något att dela med sig åt den som behöver” (Ef. 4:28).

I den kristna gemenskapen ser man också varandras gemensamma behov. Den som arbetar ska eftersträva att göra det så, att han eller hon också kan bidra till det gemensamma. Behov som gemenskapen kan behöva ta ansvar för hör till sådant vi redan nämnt när det gäller kristna som övergivits av sina familjer. Gemensamt kan man behöva ta ansvar för lokaler, eventuella anställda och för att sprida evangeliet vidare, dvs för missionsarbete.

När en eller flera missionärer kommer till en plats eller till ett folk för att förkunna det goda budskapet om Jesus Kristus är det inte rimligt att tänka sig att mottagarna, okunniga om kristendomen, ska försörja de nyanlända.

4. I MISSIONSARBETE SKA INTE MISSIONÄREN LIGGA MÅLGRUPPEN TILL LAST.

”Fri och oberoende av alla har jag gjort mig till allas tjänare för att vinna desto fler” (1 Kor. 9:19).

”Andra församlingar plundrade jag genom att ta emot lön för att kunna betjäna er. När jag var hos er och saknade något låg jag ingen till last, för bröderna som kom från Makedonien försåg mig med det jag behövde. På alla sätt aktade jag mig för att bli en börda för er, och det tänker jag fortsätta med” (2 Kor. 11:8–9).

”Vi har aldrig kommit med smickrande ord, det vet ni, eller med förevändningar för att roffa åt oss. Gud är vårt vittne. Vi har inte heller sökt bli ärade av människor, varken av er eller andra, även om vi som Kristi apostlar kunde ha kommit med anspråk. I stället uppträdde vi kärleksfullt bland er. Som när en mor sköter om sina barn ville vi i ömhet ge er inte bara Guds evangelium utan också våra egna liv, eftersom ni hade blivit så kära för oss” (1 Tess. 2:5–8).

När en eller flera missionärer kommer till en plats eller till ett folk för att förkunna

det goda budskapet om Jesus Kristus är det inte rimligt att tänka sig att mottagarna, okunniga om kristendomen, ska försörja de nyanlända. Finns det en gästfrihet ska den förstås inte avvisas – det kan handla om mat eller husrum under en tid. Men grundprincipen är att missionärerna inte ska ligga mottagarna till last. Då riskerar de goda nyheterna att uppfattas som mindre goda. Paulus understryker vid flera tillfällen att han ansträngde sig för att inte ligga dem till last, som han kom till under sina missionsresor kring Medelhavet.⁸

Två alternativ återstår då för missionärernas försörjning: Eget arbete eller försörjning från sändaren. När en kristen gemenskap – en församling, en kyrka eller en missionsorganisation – sänder ut missionärer till en plats, eller ett folk, är det en god ordning att man tar ansvar för de utsändas försörjning på ett sådant sätt att missionärerna inte ständigt behöver oro sig för sitt uppehälle. I vissa situationer kan eget arbete vara att föredra, och det kan förekomma situationer där ett civilt lönearbete krävs för att över huvud taget komma in i det område där man vill missionera.

5. NÖDHJÄLP ÄR SYSKONKÄRLEK I STÖRRE PERSPEKTIV.

”Vi vill berätta för er, bröder, vilken nåd Gud har gett församlingarna i Makedonien. Trots deras många hårda prövningar har ändå deras översvallande glädje och deras djupa fattigdom gjort dem överflödande rika på uppriktig hän- givnenhet. De har gett efter sin förmåga, ja, över sin förmåga. Och det var helt frivilligt, det kan jag intyga. I övrigt vädjade de och bad oss om nåden att få vara med i hjälpen till de heliga. Och de gav inte bara det vi hade hoppats, utan de gav sig själva, först och främst åt Herren och sedan åt oss efter Guds vilja” (2 Kor. 8:1–5).

Missionsarbete syftar till att människor ska få en personlig relation till Jesus Kristus, och så- dant arbete kan bedrivas på många olika sätt. Sjukvårds- och utbildningsinsatser har många gånger fungerat som medel i missionen. Men till det kristna livet hör också att reagera på människors nöd på alla livets områden.

Katastrofsituationer – föranledda av naturkatastrofer eller människors ondska – kan kräva ett ingripande från de kristna i form av nödhjälp. Det är så att säga diakon- ins makroformat. I Nya testamentet finns ett tydligt exempel i form av den insamling Paulus med flera genomför i de kristna för- samlingarna i romarriket till förmån för den av svält drabbade församlingen i Jerusalem.

Nödhjälp är ett specialfall, och ska inte spelas ut mot det långsiktiga bärandet som beskrivs i punkterna 3 och 4 ovan.

6. RISKER

”Om någon gärna vill ha en församlings- ledares tjänst, så önskar han sig en god uppgift. Han får inte missbruka vin eller vara våldsam, utan ska vara vänlig, fridsam och fri från pengabegär” (1 Tim. 3:1, 3).

”Kärlek till pengar är en rot till allt ont. I sitt begär efter pengar har vissa kommit bort från tron och vållat sig själva mycket lidande” (1 Tim. 6:10).

”Uppmana dem som är rika i den här världen att inte vara högmodiga eller sätta sitt hopp till något så osäkert som rikedom, utan till Gud som rikligt ger oss allt att njuta av. Uppmana dem att göra gott, att vara rika på goda gärningar, att vara gene- rösa och dela med sig. Då samlar de åt sig en skatt som är en god grund för den kommande tidsåldern, så att de vinner det verkliga livet” (1 Tim. 6:17–19).

”Lev inte för pengar, utan nöj er med vad ni har. Gud har själv sagt: Jag ska aldrig lämna dig eller överge dig” (Hebr. 13:5).

Den kristna gemenskapen är lika lite som den enskilde kristne befriad från frestelser och synd. Det gäller inte minst på det eko- nomiska området. Såväl överflöd som brist på ekonomiska medel kan leda till ett allt- för stort fokus på de ekonomiska frågorna.

Lösningen är inte försök att bedriva kris- ten verksamhet utan inblandning av eko- nomiska medel. I stället är det viktigt att eftersträva stor transparens på ekonomins område och stor tydlighet om att evan- gelium är vår största rikedom.

”Lev inte för pengar, utan nöj er med vad ni har.”

Hebr. 13:5a

Erik J Andersson

missionsledare, Örkelljunga

1. Samma sak gäller för församlingarnas struktur. Se Per Munchs beskrivning av skillnaden mellan reformert och lutherskt: "De reformerta [har] en detaljerad lära om hur församlingen ska vara och byggas upp. Detta hör med till deras lära och bekännelse. Som lutheraner håller vi inte före att det bara finns ett enda sätt att organisera sig på." *Begrunda* 2-2003, s. 36.

2. Jfr. ELM-BV:s stadgar §2: "Evangelisk Luthersk Mission – Bibel-trogna Vänner, vidare benämmt Sällskapet, vill verka för att människor kommer till en personlig och levande tro på Jesus Kristus. Sällskapet vill slå vakt om och visa på Bibelns auktoritet och ständiga aktualitet samt bevara och förnya det evangeliska arvet, särskilt Luthers och C.O. Rosenius' undervisning. På denna grund vill Sällskapet bedriva mission i Sverige och andra länder, kalla, utbilda och sända predikanter och missionärer, stödja bibel- och bekännelserogren verksamhet samt aktivt arbeta mot bibelkritik."

3. Jfr. min artikel "'Tre-själ' – missionsstrategi under utvärdering", *Begrunda* 2-2009, s. 27–32. Se också Roland Gustafssons och Robertson McQuilkins artikel "Bör man skicka pengar eller sända folk?", *Begrunda* 1-2001, s. 19–24.

4. Det finns alltid risker med att citera enstaka bibelverser. Läsaren uppmuntras att slå upp dem och se dem i sina respektive sammanhang.

5. Jfr. t.ex. det sjunde budet: "Du skall inte stjäla" (2 Mos. 20:15).

6. Se t.ex. Ef. 4:11–13.

7. Från 1910 syftar ordet prästgård på en tjänstebostad, men tidigare syftade det på ett jordbruk som prästen kunde leva av. Se *Nationalencyklopedin* uppslagsord "Prästgård".

8. Paulus verkar annars inte haft så svårt för att hävda sina rättigheter, t.ex. inför judiska och romerska myndigheter. Se t.ex. Apg. 16:37 och Apg. 25:10–12.